

ЗАГАЛЬНІ ПРИНЦИПИ ФОРМУВАННЯ ЕЛЕМЕНТІВ СТРАТЕГІЧНОГО УПРАВЛІНСЬКОГО ОБЛІКУ НА ПІДПРИЄМСТВІ

У статті розглянуто задачі, які дозволяє вирішити впровадження стратегічного управлінського обліку. Розкрито основні елементи стратегічного управлінського обліку, які визначають його ефективне функціонування на підприємстві.

Ключові слова: стратегія, управлінський облік, елементи, підприємство, розвиток, інформаційно-економічний простір.

The article deals with the problem that can solve the implementation of strategic management accounting. The basic elements of strategic management accounting, that determine its effective functioning at the enterprise are disclosed.

Keywords: strategy, management accounting, elements, enterprise, development, information-economic area.

Ефективне управління має ґрунтуватися на повної, достовірної та оперативної інформації, зміст якої дозволяє не тільки формувати поточні оцінки діяльності, але й робити прогнози щодо майбутніх періодів, подій і їх ймовірності. Вирішити ці завдання підприємства можуть через введення системи стратегічного управлінського обліку.

Впровадження стратегічного управлінського обліку дозволяє вирішити наступні завдання:

- забезпечує керівництво підприємства інформацією про результати бізнесу;
- показує результати роботи окремих напрямків (ними можуть бути види діяльності, групи товарів або інші елементи, в залежності від специфіки підприємства);
- показує результати роботи в розрізі структурних підрозділів, якими можуть бути відділи, цехи, юридичні особи;
- здійснює контроль над витратами шляхом їх обліку за видами і центрами витрат;
- накопичує статистику про доходи та витрати підприємства і виявляє загальні тенденції;
- здійснює планування і контролює виконання бюджету як за окремими центрами витрат, так і в цілому по підприємству.

Процес впровадження адаптивної системи стратегічного управлінського обліку є комплексним завданням, процес його організації повинен бути безперервним, а параметри і методика повинні постійно і взаємопов'язано коригуватися (адаптуватися в сенсі самонастроювання і самоорганізації) щодо змін структури та характеру бізнесу, системи і засобів аналізу і управління підприємством.

Зрозуміло, що в кожному конкретному випадку при впровадженні стратегічного управлінського обліку на підприємстві виникає питання доцільності додаткових витрат, якщо вже існують підрозділи, які відповідають за планування, фінансовий стан тощо. Відповідь на це питання криється в специфіці стратегічного управлінського обліку, який займає особливе місце в виробничо-господарської, економічної та фінансової системах підприємства.

Виходячи з цього, організація стратегічного управлінського обліку вимагає ретельного, науково обґрунтованого підходу не тільки з позиції технічної сторони (розробка або настройка комп'ютерних програм, виявлення параметрів стратегічного управлінського обліку), але і вирішення найбільш складного завдання формування достовірної, оперативної інформації в потрібному розрізі. У зв'язку з цим навіть самі досконалі для конкретного підприємства методики можуть піддаватися значним обмеженням, пов'язаним з тим, що

необхідна інформація не може бути отримана оперативно і в потрібному розрізі.

Звідси випливає, що для ефективного ведення стратегічного управлінського обліку, який був би в змозі вирішувати всі ці завдання, необхідно:

1) залучення висококваліфікованих фахівців, що мають відповідний досвід і поєднують його зі знаннями фінансового аналізу, бухгалтерського обліку, системи оподаткування, міжнародних принципів фінансового обліку, інформатики;

2) залучення керівництва підприємства в процес постановки стратегічного управлінського обліку з тим, щоб розробити необхідний інструментарій для даного конкретного підприємства та забезпечення взаємодії всіх необхідних служб підприємства;

3) розробка формалізованого опису діяльності підприємства і забезпечення фахівців всією необхідною інформацією, зокрема самою конфіденційною, оскільки без наявності повної інформації стратегічний управлінський облік втрачає сенс;

4) обліку (напрямки, центри доходу, центри витрат, центри розробка специфічної для кожного підприємства методики, що включає параметри управлінського нестабільності і ризику, центри ефективного стратегічного розвитку, включаючи високий рівень і ефективний маркетинг ринку, контрагентів і споживачів продукції), облікову політику, формати звітності, процедури отримання необхідної інформації;

5) наявність комп'ютерних програм, спеціально розроблених або адаптованих для цих цілей аналізу, формування експертних оцінок стану системи типу «виробництво – економічні індикатори», логічного висновку стратегії та управління, тобто розвинених інформаційних технологій з широким і ефективним використанням економіко-математичних методів, розподілених баз даних з колективними формами доступу до інформації в мережевому режимі.

В практиці становлення вітчизняного виробництва в умовах реформування економіки склався неправильний підхід до організації стратегічного управлінського обліку. В першу чергу, це пов'язано з тим, що в умовах становлення більша увага приділяється іншим проблемам: наприклад:

- зниження податкового навантаження шляхом використання різних схем;
- проведення сукупних заходів щодо збільшення обсягів продажів з відставанням у впровадженні систем детального обліку продукції;
- залучення контрагентів з вузькою географічною або виробничою спеціалізацією;
- становленню та розвитку бухгалтерського і податкового обліку;
- вирішення питань розподілу власності, повноважень, врахування інтересів різних груп власників;
- пошуку вигідних кредитів, інвесторів, компаньйонів, покупців і інші завдання.

Після того, як сформований таким чином бізнес входить в стадію зрілості, з'являються системні проблеми, низька ефективність вирішення яких вимагає більш глибокого аналізу виробничої діяльності, призводить до необхідності вдосконалення виробництва і управління. Одночасно з цим керівництво підприємства приходять до розуміння того, що ефективність залежить від правильно побудованої діяльності, детального обліку ресурсів, їх економії, тобто з'являється необхідність організації стратегічного управлінського обліку. Як показує практичний досвід організації обліку, одним з факторів, що ускладнюють процедури отримання інформації та знижують ефективність управлінського обліку, є запізнення його впровадження, через прагнення до невиправданої економії коштів і трудовитрат. Іншими факторами є: небажання керівництва надати повну (конфіденційну) інформацію; опір з боку окремих співробітників, які бачать у фахівцях з управлінського обліку контролерів, конкурентів або осіб, що заважають їм працювати; необхідність звертатися до великої кількості різних співробітників, кожен з яких знає тільки свою ділянку, але які не є взаємозамінними; відсутність адекватних систем бухгалтерського обліку; розпливчастість організаційної структури та відповідальності; відсутність необхідних взаємозв'язків між структурними підрозділами; ігнорування рекомендацій і запитів фахівця, що займається

впровадженням системи стратегічного управлінського обліку; необґрунтовано завищені вимоги керівництва до термінів і якості управлінських звітів; мінливість або невизначеність вимог керівництва до стратегічного управлінського обліку; протиріччя між власниками і керівництвом підприємства.

В принципі, всі проблеми, пов'язані з постановкою стратегічного управлінського обліку, можна узагальнено сформулювати наступним чином:

1. Складність у формуванні підрозділів управлінського обліку, велика частина яких виконує функції системних аналітиків, а їх кваліфікація достатня для оволодіння знаннями в галузі управління, бухгалтерського обліку та економічного аналізу.

2. Відсутність чіткого розуміння керівництвом та співробітниками підприємства даної ділянки роботи (звідси виникає недостатній взаємозв'язок між фахівцями і керівництвом, між фахівцями та іншими співробітниками підприємства).

3. Відставання на інших ділянках роботи: слабкий рівень бухгалтерського обліку, відсутність чіткої структури підприємства, що включає в себе реально діючі посадові інструкції тощо.

4. Відсутність ідеології на підприємстві та системи підготовки кадрів, які забезпечували б роботу колективу як єдиного цілого, відносини взаємодії на рівні колективу управління, аналітиків та економістів, які забезпечують формування та функціонування єдиної системи обліку та управління.

5. Об'єктивна складність в організаційному і технічному забезпеченні функціонування системи стратегічного управлінського обліку: спроби економії витрат на впровадження ефективної інформаційної технології, комп'ютерних систем, що працюють в мережевому режимі з колективною системою доступу до інформаційних ресурсів.

Відповідальність за вирішення всіх цих проблем лягає на керівництво підприємства, яке має проявляти зацікавленість в створенні діючої системи стратегічного управлінського обліку і проявляти ініціативу у вирішенні супутніх організаційних, психологічних і технічних проблем.

У той же час, незалежно від обмежень, визначених цілями, завданнями та умовами функціонування системи стратегічного управлінського обліку, можна виділити такі типові елементи, які розкривають сутність стратегічного управлінського обліку:

1. Матеріальні компоненти: підрозділи і служба аналітиків, виконуючих дану роботу, оргтехніка (бажано вести основну базу даних на виділеному комп'ютері або сервері і приймати всі адекватні заходи для захисту інформації від несанкціонованого доступу); програмне забезпечення.

2. Нематеріальні компоненти: параметри стратегічного управлінського обліку (центри доходу, центри витрат, формати звітів тощо).

3. Організаційно - процедурні компоненти: система правил і розподіл функціональних обов'язків та взаємодії персоналу і осіб, що приймають рішення в процесі збору, узгодження, розмежування доступу до інформації, що формується для потреб прийняття рішень, узгоджених на різних рівнях системи стратегічного управлінського обліку.

Рівні системи стратегічного управлінського обліку встановлюються в залежності від специфіки підприємства, функціональної діяльності та управління.

Перший рівень. Формування первинних даних управлінського обліку, включаючи реєстрацію вимірних об'єктів управлінського обліку, їх сортування за рівнями і завданнями.

Другий рівень. Виявлення повноти та достовірності вимірюваних даних, формування в консолідованому, узагальненому вигляді із застосуванням комплексування даних інших реєстрів (наприклад, бухгалтерських) як джерел консолідованої інформації. Відповідно до прийнятих правил облікової політики та відповідними алгоритмами формування реєстру розрахункових даних.

Третій рівень. Подання звітів, аналітичних записок, реєстрів, стану параметрів підприємства, розподіл усіх прогнозування типових управлінських рішень.

Четвертий рівень. Проведення вибірових, замовних аналітичних досліджень, визначення імовірнісних характеристик управління, виявлення необхідних закономірностей відносин об'єктів і процесів, опрацювання оптимізації прийнятих рішень щодо конкретних завдань управління. Розробка методичних матеріалів з проблем розвитку стратегічних принципів управління, систем стратегічного управлінського обліку.

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА

1. Адаменко М. В., Кулик О. В. Актуальність та напрями впровадження управлінського обліку для малих підприємств / М. В. Адаменко, О. В. Кулик // Ефективна економіка. – 2015. – №5.
2. Гоголь Т.А. Облік та звітність на підприємствах малого бізнесу: управлінський аспект / Т.А. Гоголь // Проблеми економіки. – 2013. – №1. – С. 338-344.
3. Гнилицька Л. Прийняття управлінських рішень на основі обліку інформації системи «директ-костинг» / Л. Гнилицька // Бухгалтерський облік і аудит. – 2007. – № 3. – С. 24.
4. Довжик О. О. Роль управлінського обліку та проблеми його впровадження на підприємствах / О.О. Довжик// Вісник Полтавської державної аграрної академії. – 2012. – №2.
5. Засадний Б., Кобзева М., Організаційні аспекти обліку на малих підприємствах // Вісник КНУ ім. Т. Шевченка. – 2011. – №130. – С. 42.
6. Левицька С. Практичні аспекти впровадження управлінського обліку / С.Левицька // Бухгалтерський облік і аудит. – № 6. – 2011. – С. 34-44.

УДК 657.6:336.717

Лариса Скoviра
(Вінниця)

БЕЗГОТІВКОВІ РОЗРАХУНКИ ТА ЇХ ЗНАЧЕННЯ В ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ

Досліджено економічну сутність безготівкових розрахунків в сучасних умовах господарювання. Розглянуто особливості безготівкових розрахунків в діяльності господарюючих суб'єктів.

Ключові слова: грошові кошти, поточний рахунок в банку, безготівкові розрахунки, грошовий потік.

The economic essence of cashless payments in the current economic conditions. The features of non-cash payments in the activities of economic subjects.

Keywords: cash, current account with the bank, non-cash transactions, cash flow.

Функціонування підприємства передбачає безперервний рух грошових коштів, тому їх слід розглядати як важливий ресурс та результат діяльності підприємства. Грошові розрахунки в діяльності підприємства можуть набирати як готівкової, так і безготівкової форми. Безготівковим грошовим розрахунком, як правило, віддають перевагу. Це пояснюється тим, що за використання безготівкових розрахунків досягають значної економії витрат на їх здійснення.

Широкому застосуванню безготівкових розрахунків сприяють банківські установи, у них також заінтересована держава – не тільки з погляду економного витрачання коштів, а й з погляду вивчення, регулювання і контролю грошового обороту.